

Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра політології

Декан філософського факультету

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Людмила РИЖАК

"26" 08 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Лоббінг і групи тиску»
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"

спеціальність 052 "Політологія"

факультет Філософський

рівня вищої освіти Перший (бакалаврський)

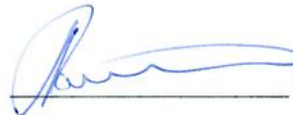
Львів – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Лоббінг та групи тиску» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. – 26 с.

Розробник: Панарін Андрій Сергійович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології філософського факультету (протокол № 1 від «26» 08 2022р.)

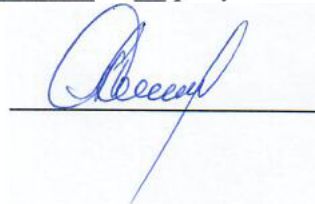
Завідувач кафедри політології

 (проф. Романюк А. С.)

«26» 08 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету.
Протокол № 27/1 від «26» 08 2022 року

Голова Вченої ради

 (доц. Рижак Л. В.)

«26» 08 2022 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна з циклу професійної та практичної підготовки
	Спеціальність 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 105		8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Перший (бакалаврський)	<i>Лекції</i>
		26 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		13 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
66 год.		
		<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>
		<i>Вид контролю: залік</i>

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять (лекційних, практичних і семінарських) до кількості годин самостійної й індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1/3.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Лоббінг і групи тиску» – це вибіркова навчальна дисципліна з циклу професійної та практичної підготовки бакалавра, яка вивчається студентами-бакалаврами другого року навчання спеціальності 052 «Політологія». Навчальний курс розрахований на 105 години і вивчається у восьмому семестрі бакалаврату. У структурі годин курсу виокремлено такі складові: лекційні заняття – 26 год.; семінарські заняття – 13 год., самостійні завдання – 66 год.

Вибірковий курс «Лоббінг та групи тиску» для студентів спеціальності «Політологія» присвячений багатогранній темі взаємодії груп інтересів з органами державної влади. Курс дає можливість студентам отримати поглиблені знання про основні теоретичні підходи, спрямовані на вивчення лобізму, а також ознайомиться з практичними прикладами і методами лобістської діяльності. В рамках дисципліни проводиться порівняльний аналіз моделей і практик лобізму в різних країнах світу, а також на наднаціональному рівні. Розкривається роль GR (зв'язків з органами державної влади) в корпоративному секторі. Студенти мають можливість отримати практичні знання про те, яким чином проводяться лобістські кампанії, яка структура прийняття політичних рішень, як влаштований механізм політичного впливу. Курс має міждисциплінарний характер і буде корисний всім, хто цікавиться питаннями політичної соціології, політичного управління, політичного консалтингу, політекономії.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Лоббінг і групи тиску» є ознайомити студентів з основними положеннями в сфері публічного лобіювання як інструменту впливу на формування та реалізацію публічної політики та побудови громадянського суспільства.

Завдання курсу:

- Проаналізувати поняття і базові теоретико-методологічні підходи до дослідження лобізму і групового підходу в політиці;
- Концептуалізація особливостей функціонування груп інтересів і груп тиску на різних рівнях політики і в політичних системах різного типу;
- Визначити особливості організаційних, технологічних і управлінських процедур в механізмі прийняття політичних рішень на внутрішньосистемному і міжнародному рівнях;
- Порівняльний аналіз крос-культурних особливостей лобізму на різних стадіях функціонування політичної системи і процесу прийняття рішень;
- Дослідити методи дослідження моделей і практик лобізму на корпоративному, регіональному, національному та міжнародному рівнях;
- Вивчення механізмів впливу на процес прийняття рішень в умовах перехідного суспільства в сучасній Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Лоббінг і групи тиску» студент буде:

знати:

- теоретико-методологічні підходи дослідження і проведення проектів в сфері взаємодії груп інтересів і груп тиску з органами влади;
- поняття і базові теоретико-методологічні підходи до дослідження лобізму і групового підходу в політиці;
- технології підготовки та подання проектних робіт у сфері вивчення лобізму відповідно до нормативних документів;

вміти:

- застосовувати соціологічні та міждисциплінарні підходи для самостійного дослідження і проведення проектів в сфері взаємодії груп інтересів і груп тиску з органами влади;

- самостійно розробляти, здійснювати і представляти проектні роботи у сфері вивчення лобізму відповідно до нормативних документів; аналізувати теоретичні і методологічні проблеми групового підходу в політиці і процесі взаємодії груп інтересів з органами державної влади;
- застосовувати існуючі методи і процедури при розробці і проведенні досліджень в предметному полі соціології лобізму;
- узагальнювати і застосовувати теорії та методи соціальних і гуманітарних наук, пов'язаних з груповим підходом в політиці і практикою лобістської діяльності, при здійсненні дослідницької, аналітичної і консалтингової діяльності в предметному полі лобізму.

В результаті успішного освоєння курсу «Лоббінг і групи тиску» студент набуде:

Спеціальні (фахові) компетентності:

- Розуміння специфіки розвитку політичних інститутів та систем на сучасному етапі їх розвитку та в історичній ретроспективі.
- Знання та розуміння теоретичних основ державного управління, діяльності політичної влади та місцевого самоврядування в країнах світу та Україні.
- Розуміння теоретичних основ інтерпретації феноменів політичної еліти та лідерства, концепцій політичної поведінки та культури.
- Розуміння теоретичних моделей розвитку статичних та динамічних елементів політичних систем на сучасному етапі розвитку політичної науки та в історичній ретроспективі.

Програмні результати навчання після вивчення навчальної дисципліни «Лоббінг і групи тиску»:

- Конструювати дизайн політичних кампаній та використовувати політичні технології в аналітичній, консультаційній та прикладній політичній діяльності.
- Аналізувати сучасні соціокультурні процеси та їх вплив на розвиток національних політичних систем та міжнародної системи.
- Аналізувати політичні конфлікти та кризові ситуації на різних рівнях, в тому числі міжнародному, застосовувати вивчені моделі їх розв'язання.
- Вирішувати проблеми комунікації в політичній сфері, застосовувати методики та техніки зв'язків з громадськістю, використовувати класичні та нові медіа в професійній діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Сутність лобізму. Історичні етапи формування лобізму (2 год.).

Поняття «лобізм» та підходи до визначення лобізму. Історичні корені лобізму. Критерії лобізму. Політичний сенс лобізму. Лобізм як селекція соціальних проблем і форма організації зворотного зв'язку владних органів із зацікавленими групами. Лобізм як інтегральний елемент політичної системи. Лобізм як один із способів взаємодії громадянського суспільства і держави. Цілі, методи і суб'єкти лобіювання.

Основні поняття: лоббізм, громадянське суспільство

Тема 2. Груповий підхід в політиці (2 год.).

Поняття і основні концептуальні підходи до дослідження груп інтересів в політиці. Груповий підхід в роботах А. Бентлі, Д. Трумена. Теорія плюралізму інтересів і поліархії Р. Даля. Методологічна суперечка між плюралістами і елітистами про структуру влади і процесі прийняття рішень в США. Місце груп інтересів в теоріях політичного менеджменту, державного управління та процесу прийняття політичних рішень. Розвиток теорії неоплюралізму в кінці ХХ- початку ХХІ ст. і методологічні основи дослідження лобістської діяльності.

Основні поняття: лоббізм, групи інтересів, поліархія,

Тема 3. Форми і методи лобізму (2 год.).

Лобізм як спосіб управління політичними кампаніями і впливу на процес прийняття політичних рішень. Прямий і непрямий (опосередкований) лобізм як основні типи сучасного лобізму. Фінансування політичних партій і виборчих кампаній як метод лобізму. Відкриті і тіньові методи фінансування виборчих кампаній. Роль громадської думки в механізмі лобістської діяльності. Лобістські кампанії в ЗМІ. Роль інтернет-технологій в формуванні громадської думки.

Основні поняття: лоббізм, політична партія, вибори, громадська думка.

Тема 4. Теорія і практика лобізму в США (2 год.).

Генезис і особливі ознаки інституту лобізму в США. Особливості американської системи поділу влади, механізму «стримувань і противаг». Двопартійна система в США та її вплив на представництво групових інтересів. Механізм лобістської діяльності в США. Використання методів лобізму в управлінні виборчими кампаніями в США. Лобізм в органах виконавчої і законодавчої влади. Суб'єкти лобістської діяльності в США. Феномен «залізного трикутника» влади. Регулювання лобістської діяльності в США: нормативні акти від 1946, 1995 і 2007 рр.

Основні поняття: лоббізм, GR, суб'єкт лоббізму.

Тема 5. Теорія і практика лобізму у Об'єднаному королівстві Великобританії та країнах Вестмінстерської системи (2 год.).

Розвиток і особливі ознаки інституту лобізму в Великобританії і країнах Вестмінстерської системи. Механізм лобізму в Великобританії і країнах Вестмінстерської системи, особливості лобізму у виборчих кампаніях. Особливості поділу влади в Великобританії і процес державного управління. Роль і функції Цивільної служби в процесі прийняття рішень. Професійні організації та асоціації лобістів в Великобританії.

Регулювання лобістської діяльності в країнах Вестмінстерської системи. Правові та громадські вимоги, які пред'являють до суб'єктів і об'єктів лобіювання. Порівняльний аналіз політико-правових актів та етичних кодексів Великобританії, Канади, Австралії та Нової Зеландії.

Основні поняття: лоббїзм.

Тема 6. Генеза та особливості європейсько-континентальної моделі лобізму (2 год.).

Соціальні та політико-економічні передумови становлення європейсько-континентальної моделі лобізму. Корпоративізм як соціально-політична основа європейсько-континентальної моделі лобізму. Теорія корпоративної солідарності Е. Дюркгейма. Наукове протиставлення общинних і асоціативних інтересів європейських товариств (Gemeinschaft і Gesellschaft Ф.Тенніса і М. Вебера). Теорія неокорпоративізму Ф.Шміттєра. Роль і функції неокорпоративізму в Західній Європі у другій половині ХХ ст. Моделі корпоративізму. Трипартизм як модель соціально-політичного партнерства та її роль в процесі узгодження і прийняття рішень. Інституалізація трипартизму і консультативних комісій в органах влади в країнах Західної Європи у другій половині ХХ ст.

Основні поняття: лоббїзм

Тема 7. Особливості лобізму у Євросоюзі (2 год.).

Генезис і особливості наднаціональної політичної системи Євросоюзу. Механізм і структура лобістської діяльності в ЄС. Особливості проведення політичних кампаній на рівні Євросоюзу і роль груп інтересів. Об'єкти лобістської діяльності в ЄС. Особливості процесу прийняття рішень в наднаціональних органах ЄС. Суб'єкти лобізму і їх роль в процесі прийняття рішень на наднаціональному рівні. Комунальний і міжурядовий методи прийняття рішень в органах влади ЄС. Співвідношення галузевих, корпоративних і цивільних інтересів в ЄС. Правові основи регулювання лобізму в Євросоюзі.

Основні поняття: лоббїзм.

Тема 8. Групи інтересів, групи тиску та їхня класифікація (2 год.).

Відмінність груп інтересів від політичних партій. Класифікація груп: добровільні, демократичні, з індивідуальним членством. Компанія як група тиску. Аналіз діяльності компанії як суб'єкта групового політичного процесу. Типи функціонального представництва інтересів. Групи тиску як членські організації. Групи тиску і соціальні рухи. Практика лобіювання групових інтересів у час виборчих кампаній.

Основні поняття: лоббїзм, групи інтересів, політична партія.

Тема 9. Суб'єкти і структура міжнародного лобізму (2 год.).

Поняття і концептуалізація міжнародного лобізму. Багаторівневий характер міжнародного лобізму: міждержавний, іноземний, етнічний лобізм. Об'єкти і суб'єкти міжнародного лобізму. Особливості проведення та управління політичними кампаніями на глобальному рівні: механізм і зміст. Держави, міжнародні політичні та економічні організації як суб'єкти і об'єкти лобізму. Структура і технології механізму міжнародного лобізму. Правові підстави і проблема регулювання міжнародної лобістської діяльності.

Основні поняття: лоббїзм, суб'єкт лоббїзму.

Тема 10. Лобізм у структурі корпоративного менеджменту та GR (2 год.).

Корпорація як суб'єкт владних відносин і політичного менеджменту. Місце корпорацій в механізмі лобістської діяльності на національному та міжнародному рівнях. Місце і роль GR в управлінській структурі корпорації. Структура GR відділів. Цілі і завдання GR відділів на національному та міжнародному рівнях. Створення GR відділу і формування сегментів відповідальності. Соціологічні методи у супроводі діяльності GR відділу.

Основні поняття: лоббїзм, GR, корпоративний лоббїзм.

Тема 11. Особливості лобізму у суспільствах перехідного типу (2 год.).

Особливості формування, функціонування та взаємодії груп інтересів в суспільствах перехідного типу. Роль груп інтересів в управлінні політичними кампаніями і здійсненні впливу на органи державної влади в суспільствах перехідного типу. Особливості політичного процесу і процесу прийняття рішень в перехідних країнах на прикладі Східної Європи. Проблема регулювання лобізму і обмеження корупції в перехідних суспільствах. Соціологічні методи вимірювання корупції в перехідних суспільствах. Розвиток інститутів і механізмів контролю за процесом прийняття рішень і апаратом управління.

Основні поняття: лоббїзм, групи інтересів, перехідне суспільство, корупція.

Тема 12. Становлення та особливості інституту лобізму в сучасній Україні (2 год.).

Особливості політичної системи, державного управління та процесу прийняття рішень в СРСР. Трансформація моделі лобістських відносин у 1990-2000-і рр. Особливості українського корпоративізму. Групи інтересів бізнесу в умовах нової ринкової системи. Місце і роль груп інтересів в процесі проведення суспільно-політичних кампаній і здійсненні впливу на процес прийняття політичних рішень в сучасній Україні. Механізм лобістської діяльності в політичних інститутах сучасної України. Особливості лобізму на рівні законодавчої і виконавчої влади. Лобізм на локальному рівні. Досвід зарубіжних моделей лобізму і висновки для України.

Основні поняття: лоббїзм, групи інтересів.

Тема 13. Організація лобістської кампанії і технології лобістської діяльності (2 год.).

Умови і структури лобіювання: галузева кооперація, наявність інформаційно-аналітичного центру, громадської організації, зв'язок із засобами масової інформації, фінансова підтримка лобістської структури. Діяльність лобістської структури: аналіз ситуації, постановка мети (основної та додаткової), вироблення стратегії, підготовка плану компанії, етапи реалізації плану, аналіз підсумків. Ресурси лобістських груп: власність, інформація, кваліфікація і досвід, культурний вплив, національні та регіональні зв'язки тощо. Типологія лобістської діяльності: «прямий» лоббїзм, «непрямий» лоббїзм, «внутрішній» лоббїзм. Пріоритетні сфери лобістської діяльності: в країнах з унітарною системою державного устрою, в країнах з федеративним державним устроєм. Основні методи лобістської діяльності: метод прямого впливу, метод непрямого впливу, «метод гасіння пожежі», метод політичного альянсу. Технології лобістської діяльності. Правові та етичні аспекти лобізму. Переваги та недоліки лобізму.

Основні поняття: лоббїзм, структура лоббїзму, ресурс лоббїзму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		п./с.	лаб.	інд.	сп.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Сутність лобізму. Історичні етапи формування лобізму.	8	2	1	-	-	5
Тема 2. Груповий підхід в політиці	8	2	1	-	-	5
Тема 3. Форми і методи лобізму	8	2	1	-	-	5
Тема 4. Теорія і практика лобізму в США	8	2	1	-	-	5
Тема 5. Теорія і практика лобізму у Об'єднаному королівстві Великобританії та країнах Вестмінстерської системи	8	2	1	-	-	5
Тема 6. Генеза та особливості європейсько-континентальної моделі лобізму	8	2	1	-	-	5
Тема 7. Особливості лобізму у Євросоюзі	8	2	1	-	-	5
Тема 8. Групи інтересів, групи тиску та їхня класифікація	8	2	1	-	-	5
Тема 9. Суб'єкти і структура міжнародного лобізму	8	2	1	-	-	5
Тема 10. Лобізм у структурі корпоративного менеджменту та GR	8	2	1	-	-	5
Тема 11. Особливості лобізму у суспільствах перехідного типу	8	2	1	-	-	5
Тема 12. Становлення та особливості інституту лобізму в сучасній Україні	8	2	1	-	-	5
Тема 13. Організація лобістської кампанії і технології лобістської діяльності	9	2	1	-	-	6
Разом – Змістовний модуль 1	120	26	13	-	-	66
РАЗОМ	120	26	13	-	-	66

5. Теми семінарських занять

Змістовий модуль 1

Тема 1. Сутність лобізму. Історичні етапи формування лобізму (1 год.).

1. Поняття «лобізм» та підходи до визначення лобізму. Історичні корені лобізму.
2. Критерії лобізму. Політичний сенс лобізму.
3. Лобізм як селекція соціальних проблем і форма організації зворотного зв'язку владних органів із зацікавленими групами.
4. Лобізм як інтегральний елемент політичної системи та один із способів взаємодії громадянського суспільства і держави.
5. Цілі, методи і суб'єкти лобіювання.

Основні поняття: лобізм, громадянське суспільство

Література:

1. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
2. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.
3. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 752 с.
4. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 2. Груповий підхід в політиці (1 год.).

1. Поняття і основні концептуальні підходи до дослідження груп інтересів в політиці.
2. Груповий підхід в роботах А. Бентлі, Д.Трумена.
3. Теорія плюралізму інтересів і поліархії Р.Даля.
4. Методологічна суперечка між плюралістами і елітистами про структуру влади і процесі прийняття рішень в США.
5. Місце груп інтересів в теоріях політичного менеджменту, державного управління та процесу прийняття політичних рішень.
6. Розвиток теорії неоплюралізму в кінці ХХ- початку ХХІ ст. і методологічні основи дослідження лобістської діяльності.

Основні поняття: лобізм, групи інтересів, поліархія,

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
3. Беззубко Л. В., Девятка В. В. Взаємодія громадських організацій, місцевої влади та підприємців : монографія. Донецьк : Норд комп'ютер, 2007. 300 с.

4. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
5. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 3. Форми і методи лобізму (1 год.).

1. Лобізм як спосіб управління політичними кампаніями і впливу на процес прийняття політичних рішень.
2. Прямий і непрямий (опосередкований) лобізм як основні типи сучасного лобізму.
3. Фінансування політичних партій і виборчих кампаній як метод лобізму. Відкриті і тіньові методи фінансування виборчих кампаній.
4. Роль громадської думки в механізмі лобістської діяльності.
5. Лобістські кампанії в ЗМІ.
6. Роль інтернет-технологій в формуванні громадської думки.

Основні поняття: лоббізм, політична партія, вибори, громадська думка.

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МИНИСТЕРСТВО_ОСВИТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
3. Беззубко Л. В., Девятка В. В. Взаємодія громадських організацій, місцевої влади та підприємців : монографія. Донецьк : Норд комп'ютер, 2007. 300 с.
4. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
5. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 4. Теорія і практика лобізму в США (1 год.).

1. Генезис і особливі ознаки інституту лобізму в США.
2. Особливості американської системи поділу влади, механізму «стримувань і противаг».
3. Двопартійна система в США та її вплив на представництво групових інтересів.
4. Механізм лобістської діяльності в США. Використання методів лобізму в управлінні виборчими кампаніями в США.
5. Лобізм в органах виконавчої і законодавчої влади.
6. Суб'єкти лобістської діяльності в США. Феномен «залізного трикутника» влади.
7. Регулювання лобістської діяльності в США: нормативні акти від 1946, 1995 і 2007 рр.

Основні поняття: лоббізм, GR, суб'єкт лоббізму.

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
3. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
4. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.
5. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
6. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 5. Теорія і практика лобізму у Об'єднаному королівстві Великобританії та країнах Вестмінстерської системи (1 год.).

1. Розвиток і особливі ознаки інституту лобізму в Великобританії і країнах Вестмінстерської системи.
2. Механізм лобізму в Великобританії і країнах Вестмінстерської системи, особливості лобізму у виборчих кампаніях.
3. Особливості поділу влади в Великобританії і процес державного управління. Роль і функції Цивільної служби в процесі прийняття рішень.
4. Професійні організації та асоціації лобістів в Великобританії.
5. Регулювання лобістської діяльності в країнах Вестмінстерської системи.
6. Правові та громадські вимоги, які пред'являють до суб'єктів і об'єктів лобіювання.
7. Порівняльний аналіз політико-правових актів та етичних кодексів Великобританії, Канади, Австралії та Нової Зеландії.

Основні поняття: лоббізм.

Література:

1. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
2. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
3. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.
4. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 752 с.
5. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
6. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 6. Генеза та особливості європейсько-континентальної моделі лобізму (1 год.).

1. Соціальні та політико-економічні передумови становлення європейсько-континентальної моделі лобізму.
2. Корпоративізм як соціально-політична основа європейсько-континентальної моделі лобізму.
3. Теорія корпоративної солідарності Е. Дюркгейма.
4. Наукове протиставлення общинних і асоціативних інтересів європейських товариств (Gemeinschaft і Gesellschaft Ф.Тенніса і М. Вебера).
5. Теорія неокорпоративізму Ф.Шміттера. Роль і функції неокорпоративізму в Західній Європі у другій половині ХХ ст.
6. Моделі корпоративізму.
7. Трипартизм як модель соціально-політичного партнерства та її роль в процесі узгодження і прийняття рішень.
8. Інституалізація трипартизму і консультаційних комісій в органах влади в країнах Західної Європи у другій половині ХХ ст.

Основні поняття: лоббізм

Література:

1. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015. – 111 с.
2. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
3. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.
4. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 752 с.
5. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
6. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 7. Особливості лобізму у Євросоюзі (1 год.).

1. Генезис і особливості наднаціональної політичної системи Євросоюзу.
2. Механізм і структура лобістської діяльності в ЄС.
3. Особливості проведення політичних кампаній на рівні Євросоюзу і роль груп інтересів. Об'єкти лобістської діяльності в ЄС.
4. Особливості процесу прийняття рішень в наднаціональних органах ЄС. Суб'єкти лобізму і їх роль в процесі прийняття рішень на наднаціональному рівні.
5. Комунальний і міжурядовий методи прийняття рішень в органах влади ЄС. Співвідношення галузевих, корпоративних і цивільних інтересів в ЄС.
6. Правові основи регулювання лобізму в Євросоюзі.

Основні поняття: лоббізм.

Література:

1. перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015. – 111 с.
2. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
3. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.

4. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 752 с.
5. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
6. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 8. Групи інтересів, групи тиску та їхня класифікація (1 год.).

1. Відмінність груп інтересів від політичних партій.
2. Класифікація груп: добровільні, демократичні, з індивідуальним членством.
3. Компанія як група тиску. Аналіз діяльності компанії як суб'єкта групового політичного процесу.
4. Типи функціонального представництва інтересів.
5. Групи тиску як членські організації. Групи тиску і соціальні рухи.
6. Практика лобіювання групових інтересів у час виборчих кампаній.

Основні поняття: лоббизм, групи інтересів, політична партія.

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
3. Беззубко Л. В., Девятка В. В. Взаємодія громадських організацій, місцевої влади та підприємців : монографія. Донецьк : Норд комп'ютер, 2007. 300 с.
4. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
5. Смельянов В.М. Розвиток партнерських відносин бізнесу і влади в системі державного управління сталим розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв : ПП Смельянова Т.В., 2012. 420 с.
6. Квітка С.А. Державне управління формуванням партнерських відносин між владою та бізнесом в умовах соціальних перетворень: монографія. Дніпро : Грані, 2017. 268 с.

Тема 9. Суб'єкти і структура міжнародного лобізму (1 год.).

1. Поняття і концептуалізація міжнародного лобізму. Багаторівневий характер міжнародного лобізму: міждержавний, іноземний, етнічний лобізм.
2. Об'єкти і суб'єкти міжнародного лобізму.
3. Особливості проведення та управління політичними кампаніями на глобальному рівні: механізм і зміст.
4. Держави, міжнародні політичні та економічні організації як суб'єкти і об'єкти лобізму.
5. Структура і технології механізму міжнародного лобізму.
6. Правові підстави і проблема регулювання міжнародної лобістської діяльності.

Основні поняття: лоббизм, суб'єкт лоббизму.

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Базілевич Д. Інститут лобювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
3. Ємельянов В.М. Розвиток партнерських відносин бізнесу і влади в системі державного управління сталим розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв : ПП Ємельянова Т.В., 2012. 420 с.
4. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
5. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 10. Лобізм у структурі корпоративного менеджменту та GR (1 год.).

1. Корпорація як суб'єкт владних відносин і політичного менеджменту. Місце корпорацій в механізмі лобістської діяльності на національному та міжнародному рівнях.
2. Місце і роль GR в управлінській структурі корпорації.
3. Структура GR відділів. Цілі і завдання GR відділів на національному та міжнародному рівнях.
4. Створення GR відділу і формування сегментів відповідальності.
5. Соціологічні методи у супроводі діяльності GR відділу.

Основні поняття: лоббізм, GR, корпоративний лоббізм.

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Базілевич Д. Інститут лобювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
3. Беззубко Л. В., Девятка В. В. Взаємодія громадських організацій, місцевої влади та підприємців : монографія. Донецьк : Норд комп'ютер, 2007. 300 с.
4. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
5. Ємельянов В.М. Розвиток партнерських відносин бізнесу і влади в системі державного управління сталим розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв : ПП Ємельянова Т.В., 2012. 420 с.
6. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
7. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Тема 11. Особливості лобізму у суспільствах перехідного типу (1 год.).

1. Особливості формування, функціонування та взаємодії груп інтересів в суспільствах перехідного типу.
2. Роль груп інтересів в управлінні політичними кампаніями і здійсненні впливу на органи державної влади в суспільствах перехідного типу.

3. Особливості політичного процесу і процесу прийняття рішень в перехідних країнах на прикладі Східної Європи.
4. Проблема регулювання лобізму і обмеження корупції в перехідних суспільствах.
5. Соціологічні методи вимірювання корупції в перехідних суспільствах.
6. Розвиток інститутів і механізмів контролю за процесом прийняття рішень і апаратом управління.

Основні поняття: лоббїзм, групи інтересів, перехідне суспільство, корупція.

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Беззубко Л. В., Девятка В. В. Взаємодія громадських організацій, місцевої влади та підприємців : монографія. Донецьк : Норд комп'ютер, 2007. 300 с.
3. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
4. Ємельянов В.М. Розвиток партнерських відносин бізнесу і влади в системі державного управління сталим розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв : ПП Ємельянова Т.В., 2012. 420 с.
5. Квітка С.А. Державне управління формуванням партнерських відносин між владою та бізнесом в умовах соціальних перетворень: монографія. Дніпро : Грані, 2017. 268 с.
6. Мацкевич Р.М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні: монографія. Одеса : Фенікс, 2013. 168 с.

Тема 12. Становлення та особливості інституту лобізму в сучасній Україні (1 год.).

1. Особливості політичної системи, державного управління та процесу прийняття рішень в СРСР.
2. Трансформація моделі лобістських відносин у 1990-2000-і рр.
3. Особливості українського корпоративізму.
4. Групи інтересів бізнесу в умовах нової ринкової системи. Місце і роль груп інтересів в процесі проведення суспільно-політичних кампаній і здійсненні впливу на процес прийняття політичних рішень в сучасній Україні.
5. Механізм лобістської діяльності в політичних інститутах сучасної України. Особливості лобізму на рівні законодавчої і виконавчої влади.
6. Лобізм на локальному рівні.
7. Досвід зарубіжних моделей лобізму і висновки для України.

Основні поняття: лоббїзм, групи інтересів.

Література:

1. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
2. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.
3. Ємельянов В.М. Розвиток партнерських відносин бізнесу і влади в системі державного управління сталим розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв : ПП Ємельянова Т.В., 2012. 420 с.

4. Мацкевич Р.М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні: монографія. Одеса : Фенікс, 2013. 168 с.
5. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 752 с.

Тема 13. Організація лобістської кампанії і технології лобістської діяльності (1 год.).

1. Умови і структури лобіювання: галузева кооперація, наявність інформаційно-аналітичного центру, громадської організації, зв'язок із засобами масової інформації, фінансова підтримка лобістської структури.
2. Діяльність лобістської структури: аналіз ситуації, постановка мети (основної та додаткової), вироблення стратегії, підготовка плану компанії, етапи реалізації плану, аналіз підсумків.
3. Ресурси лобістських груп: власність, інформація, кваліфікація і досвід, культурний вплив, національні та регіональні зв'язки тощо.
4. Типологія лобістської діяльності: «прямий» лобізм, «непрямий» лобізм, «внутрішній» лобізм.
5. Пріоритетні сфери лобістської діяльності: в країнах з унітарною системою державного устрою, в країнах з федеративним державним устроєм.
6. Основні методи лобістської діяльності: метод прямого впливу, метод непрямого впливу, «метод гасіння пожежі», метод політичного альянсу.
7. Технології лобістської діяльності.
8. Правові та етичні аспекти лобізму. Переваги та недоліки лобізму.

Основні поняття: лоббізм, структура лоббізму, ресурс лоббізму.

Література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Беззубко Л. В., Девятка В. В. Взаємодія громадських організацій, місцевої влади та підприємців : монографія. Донецьк : Норд комп'ютер, 2007. 300 с.
3. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
4. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.
5. Смелянов В.М. Розвиток партнерських відносин бізнесу і влади в системі державного управління сталим розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв : ПП Смелянова Т.В., 2012. 420 с.
6. Мацкевич Р.М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні: монографія. Одеса : Фенікс, 2013. 168 с.
7. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 752 с.
8. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
9. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальною програмою.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність лобізму. Історичні етапи формування лобізму. (написання есе)	5
2	Тема 2. Груповий підхід в політиці (написання есе)	5
3	Тема 3. Форми і методи лобізму (написання есе)	5
4	Тема 4. Теорія і практика лобізму в США (написання есе)	5
5	Тема 5. Теорія і практика лобізму у Об'єднаному королівстві Великобританії та країнах Вестмінстерської системи (написання есе)	5
6	Тема 6. Генеза та особливості європейсько-континентальної моделі лобізму (написання есе)	5
7	Тема 7. Особливості лобізму у Євросоюзі (написання есе)	5
8	Тема 8. Групи інтересів, групи тиску та їхня класифікація (написання есе)	5
9	Тема 9. Суб'єкти і структура міжнародного лобізму (написання есе)	5
10	Тема 10. Лобізм у структурі корпоративного менеджменту та GR (написання есе)	5
11	Тема 11. Особливості лобізму у суспільствах перехідного типу (написання есе)	5
12	Тема 12. Становлення та особливості інституту лобізму в сучасній Україні (написання есе)	5
13	Тема 13. Організація лобістської кампанії і технології лобістської діяльності (написання есе)	6
Разом		66

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальною програмою.

9. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусії, аналіз статистичних баз даних.

На лекційних заняттях використовуються головню: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи. Розрахункова робота буде обговорюватись і виконуватись в рамках лекцій, семінарів, а також самостійної роботи.

10. Методи контролю

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з курсу «Лоббінг і групи тиску» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні/самостійні тощо – 30% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 30);
- контрольні заміри (модулі) – 20% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 20);
- екзамен – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студента впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання і аналітичної роботи.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно", "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 5 балів; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами вивчення змістовного модуля оцінюється в 20 балів. Форма підсумкового контролю – екзамен у комбінованій (усній і тестовій) формі в кінці семестру.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів. На іспиті студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Залік
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

--	--	--	--	--	--	--	--

1, 2 ... 6 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Лоббінг і групи тиску».
2. Методичні рекомендації для студентів з курсу «Лоббінг і групи тиску» з планом проведення лекційних і семінарських занять та самостійної роботи з курсу, з методами контролю та правилами розподілу балів студентам, а також з питаннями до підсумкового екзамену.

13. Основна та додаткова література

Основна література:

1. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки : монографія / за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. 376 с. URL : https://www.academia.edu/35292876/МІНІСТЕРСТВО_ОСВІТИ_І_НАУКИ_УКРАЇНИ
2. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2015.– 111 с.
3. Беззубко Л. В., Девятка В. В. Взаємодія громадських організацій, місцевої влади та підприємців : монографія. Донецьк : Норд комп'ютер, 2007. 300 с.
4. Діалог суспільства і влади : європейські правові стандарти та досвід : Збірка документів. Пер з іноз. мов / За заг. ред. В. М. Литвина. К. : Парламентське вид-во, 2011. 480 с.
5. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Х. : Майдан, 2011. – 252 с.
6. Ємельянов В.М. Розвиток партнерських відносин бізнесу і влади в системі державного управління сталим розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв : ПП Ємельянова Т.В., 2012. 420 с.
7. Квітка С.А. Державне управління формуванням партнерських відносин між владою та бізнесом в умовах соціальних перетворень: монографія. Дніпро : Грані, 2017. 268 с.
8. Мацкевич Р.М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні: монографія. Одеса : Фенікс, 2013. 168 с.

9. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 752 с.
10. American League of Lobbyists Code of Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alldc.org/ethicscode.cfm>
11. Bentley A. F. The process of government; a study of social pressures / A. F. Bentley ; [new ed., with introd. by H. T. Davis]. – Evanston : Principia Press of Illinois, 2014. – 501 p.

Додаткова література:

1. Богиня Т. Ю. Перспективи законодавчого регулювання інституту лобізму в Україні / Т. Ю. Богиня // Держава і право. – 2013. – Вип. 61. – С. 498-504.
2. Волощук А. Н. Лобізм в Україні [Електронний ресурс] / А. Н. Волощук // Дзеркало тижня. – 2010. – №18 (15 травня). – С. 8. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/archives>
3. Ворчакова І. Є. Проблеми та перспективи розвитку лобізму як політичного інституту в Україні / І. Є. Ворчакова // Політикус. – 2016. – Вип.1. – С. 88-91.
4. Гоцуляк В. М. Сучасні реалії та особливості політичного лобізму в Україні / В. М. Гоцуляк // Гілея (науковий вісник). – 2016. – Вип. 110. – С. 373-376.
5. Газізов М. М. Інституціональна складова лобістської діяльності в умовах демократії [Електронний ресурс] / М. М. Газізов // Державне будівництво. – 2015. – № 2. – Режим доступу:<http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2015-2/doc/4/01.pdf>
6. Газізов М. М. Концептуальні підходи до дослідження феномену лобізму [Електронний ресурс] / М. М. Газізов // Державне будівництво. – 2015. – № 1. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2015-1/doc/4/05.pdf>
7. Гнатенко Н. Г. Інституціоналізація лобізму в Україні: історія та сучасність / Н. Г. Гнатенко // Гілея (науковий вісник). – 2016. – Вип. 115. – С. 434-438.
8. Голіченко О. Л. Механізми впливу недержавних організацій на державні структури / О. Голіченко // Політичний менеджмент. – 2005. – №4. – С.27-34.
9. Головка В. Становлення лобізму в Україні: проблеми законодавчого регулювання [Електронний ресурс] / В. Головка // Офіційний сайт Гуманітарного журналу НГУ. – Режим доступу: <http://gj.nmu.org.ua/pdf/2012/4/Golovko.pdf>
10. Денисюк А. В. Громадський лобізм в Україні: проблеми і перспективи розвитку / А. В. Денисюк // Гілея (науковий вісник). – 2015. – Вип. 102. – С. 403-405.
11. Євгенєва А. Законодавче регулювання лобістської діяльності / А. Євгенєва // Часопис "Парламент". – 2004. – № 1. – С. 32-39.
12. Закон України "Про громадські об'єднання" від 22 берез. 2012 р. № 4572-VI // Голос України. – 2012. – 18 квіт.
13. Закон України "Про звернення громадян" від 2 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР // Голос України. – 1996. – 22 жовт.
14. Закон України "Про торгово-промислові палати в Україні" від 2 груд. 1997 р. № 671/97-ВР // Голос України. – 1998. – 5 січ.
15. Кальна-Дубінюк Т. П. Паблік рілейшнз : навч. посіб. / Т. П. Кальна-Дубінюк, Р. І. Буряк. – К. : БізнесМедіаКонсалтинг, 2010. – 204 с.
16. Кармазіна М. Громадські організації: кого вони представляють? [Електронний ресурс] / Марія Кармазіна // Дзеркало тижня. – 2013. – № 42 (15 листопада). – С. 9. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/archives>.
17. Клімович С.О. Дослідження government relations як комунікації між владою та бізнесом: термінологічний аспект / С.О. Клімович // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 1. – С. 82-85;
18. Клімович С.О. Government Relations у Європейському Союзі: минуле, сучасне, майбутнє / С.О. Клімович // Стратегічні пріоритети. – 2012. – № 1. – С. 43-50.

19. Концепція проекту закону України "Про лобіювання" // Бюлетень Міністерства юстиції України. – К.: М-во юстиції України, 2009. – No 2. – С. 9–12.
20. Корнієнко В. О. Олігархізація влади / В. О. Корнієнко // Сучасна політична лексика: енциклопед. словник-довідник / І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов [та ін.]; за наук. редакцією Н. Хоми. – Львів: Новий Світ-2000, 2015. – С. 199.
21. Королько В. Г., Некрасова О. В. Зв'язки з громадськістю: наукові основи, методика, практика : підручник. 3-є вид., доп. і перероб. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 831 с.
22. Кривошеїн В. В. Інститут лобізму в країнах Заходу: етапи становлення та соціальні механізми впровадження / В. В. Кривошеїн // Грані. – 2012. – No 11. – С. 77-81.
23. Круш П. Лобіювання економічних інтересів у державі / П. Круш // Економіка України. – 2005. – No 10. – С. 75–80.
24. Кушніренко О. Г. Політико-правовий інститут лобізму: досвід нормативного регулювання країн Євросоюзу та шляхи легалізації в Україні / О. Г. Кушніренко, О. В. Дягілев // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2010. – Вип. 19. – С. 46-56
25. Лобізм – неузаконена українська реалія. [Електронний ресурс] // Аналітичний центр "Академія". – 03.10.2015. – Режим доступу: <http://www.academia.org.ua/?p=622>.
26. Малишенко Л. О. Специфіка лобіювання в сучасній Україні / Л. О. Малишенко // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2012. – No 2 (12). – С.260–268.
27. Манжул К. В. Лобізм у законотворчій діяльності України / К. В. Манжул, І. І. Нікітчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – No 11 (49). – 2005. – С. 5–11.
28. Недюха М. Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і засоби впливу [Електронний ресурс] / М. Недюха, М. Федорін // Віче. – 2010. – No 4. – С. 12–15. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2010_4_6.
29. Нестерович В. Ф. Легітимація лобіювання в Україні: від ідеї до закону / В. Ф. Нестерович // Вісник ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка. – 2015. – No 4. – С. 36-46.
30. Нестерович В. Ф. Тенденції щодо конституційно-правового регулювання лобіювання у Великій Британії та Ірландії / В. Ф. Нестерович // Вісник ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка. – 2015. – No 3. – С. 28-37.
31. Одінцева О. О. Правове регулювання лобізму в сучасній Україні (загальнотеоретичне дослідження) : монографія / О. О. Одінцева ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк : (ДонНУЕТ), 2011. – 150 с.
32. Поташній Ю.М. Лобізм по-українськи / Ю.М. Поташній // Віче. – 2011. – No 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1494>.
33. Про лобіювання в Україні : Проект Закону України від 13.04.1999 No 3188 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.– Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/web?id=&pf3511=5838.
34. Про регулювання лобістської діяльності в органах державної влади : Проект Закону України (не внесений до Верховної Ради України, оприлюднений серед загалу 25.09.2003 року) ; [Електронний ресурс] // Сайт Громадської Ради з питань законодавства для місцевого самоврядування та організації третього сектору. – Режим доступу: <http://gr.org.ua/>.
35. Про регулювання лобістської діяльності в Україні : Проект Закону України від 20.10.2010 No 7269 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=7269&skl=7.

36. Проект Закону України "Про лобізм" від 20 верес. 2016 р. No 5144 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60052
37. Проект Закону України "Про лобіювання" від 5 жовт. 2016 р. No 5144-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60191
38. Публічне лобіювання: Навч. посіб. / Під заг. ред. канд. філос. наук Р. Кобця, канд. істор. наук С. Панциря. — Київ, Фонд —Європа ХХІІ, 2008. — 160с.
39. Самофалов В. Лобізм у США: досвід для України [Електронний ресурс] / В. Самофалов. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/blog/usi-blogi/view/article/lobizm-u-ssha-dosvid-dlja-ukrajini/>
40. Трофименко А. В. Проблеми інституціоналізації лобізму в Україні / А. В. Трофименко // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. 2014. – Вип. 11. – С. 203-212.
41. Федоренко В. Л. Запровадження інституту лобіювання в Україні: законотворчі та державно-управлінські аспекти / В. Л. Федоренко // Вісн. НАДУ. – 2010. – No 1. – С. 205-213.
42. Чернохатній Д. А. Поняття "інститут лобіювання": теоретико- правове дослідження / Д. А. Чернохатній // Правова держава. – 2016. – No 21. – С. 21-24
43. Joos K. Lobbying in the new Europe. URL : http://www.wileyvch.de/books/sample/3527505970_c01.pdf. Назва з екрана.
44. Lerbinger O. Corporate public affairs: interacting with interest groups, media, and government, Lawrence Erlbaum Associates Inc. 2008. New Jersey. USA.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

«_____» _____ 20__ р.

Проректор з науково-педагогічної роботи

2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Лоббінг і групи тиску»

Форма навчання	Курс	Семестр	Заг. обсяг (год.)	Всього аудит. (год.)	У тому числі (год.):			Самостійна робота (год.)	Контрольні (модульні) роботи (шт.)	Розрахунково-графічні роботи	Курсові проекти (роботи)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
					Лекції	Лабораторні	Практичні/ семінарські						
Денна	IV	VIII	105	39	26	0	13	66	1	0	0	8	

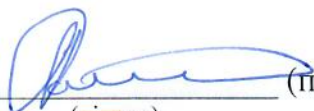
Робоча програма складена на основі ОПП «ПОЛІТОЛОГІЯ» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Робоча програма складена Панаріном Андрієм Сергійовичем, кандидатом політичних наук, доцентом кафедри політології

(вчена ступінь, вчене звання, ім'я та ініціали автора (ів) програми)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології філософського факультету (протокол № 1 від «26» 08 2022р.)

Завідувач кафедри політології

(проф. Романюк А. С.)
(підпис)

«26» 08 2022року

Схвалено Вченою радою філософського факультету.

Протокол № 27/7 від «26» 08 2022року

Голова Вченої ради

(доц. Рижак Л. В.)

«26» 08 2022року